

PROVIDUS
DOMNĪCA

Eiroskepse Latvijas reģionos: diskusiju apkopojums

1. Latvijas reģionu iedzīvotāju skatījums par ieguvumiem no ES.....	2
2. Latvijas reģionu iedzīvotāju skatījums par ES problēmām	2
3. Latvijas iedzīvotāju eiropeiskuma izjūta	4
4. Kā mazināt eiroapātiju? Ieteikumi pēc Latvijas fokusgrupām.....	6
5. Tehniskā informācija par Latvijas fokusgrupām/diskusijām.....	7

2017.gada rudenī sabiedriskās organizācijas un augstskolas sešās Eiropas Savienības dalībvalstīs (Austrija, Bulgārija, Latvija, Slovākija, Ungārija, Vācija) rīkoja diskusijas ar reģionu iedzīvotājiem par eiroskepsi – tās iemesliem un dažādaizpaušmēm. Šīs diskusijas tika organizētas [Bratislavas Comenius Universitātes vadībā](#), un to norisi finansēja Eiropas Savienības programma “Eiropa pilsoņiem”. Kopā norisinājās 66 diskusijas ar vairāk nekā 400 Eiropas iedzīvotāju dalību.

Diskusiju kopējā noskaņa dažādās valstīs atšķirās: Latvijas un Vācijas iedzīvotāji kopumā bija optimistiski noskaņoti, taču Austrijā, Bulgārijā, Slovākijā un Ungārijā diskusiju dalībnieku vairākums pret ES bija skeptiski.

Latvijā diskusijas organizēja domnīca PROVIDUS, 2017.gada rudenī vadot 8 fokusgrupas/diskusijas ar Latvijas iedzīvotājiem par eiroskepse iemesliem un izpaušmēm. Visās fokusgrupās kopējais dalībnieku noskaņojums bija piesardzīgi eiro-optimistisks. Katrā no fokusgrupām bija pārstāvēti vismaz daži skeptisku viedokļu paudēji, taču vairākums dalībnieku – par spīti salīdzinoši zemajai interesei par ES – nevēlējās, lai Latvija no ES izstātos.

Eiropas Savienības jautājumi Latvijas nozīmīgākajām politiskajām partijām un plašsaziņas līdzekļiem nav prioritāri. Lai gan Latvijā ir partijas, kuras iestājas par Latvijas izstāšanos no ES,

šīm partijām nav izdevies iegūt pārstāvniecību Saeimā. Saeimā šobrīd nav pārstāvētas ne izteikti eiroseptiskas, ne eiropofederālas partijas.

1. Latvijas reģionu iedzīvotāju skatījums par ieguvumiem no ES.

Katrā no reģionālajām diskusijām to dalībnieki minēja vairākus ieguvumus, Latvijai atrodoties Eiropas Savienībā. Visbiežāk pieminētie ieguvumi bija šādi:

1. **ES fondi/finansējums.** Diskusiju dalībnieki atzina, ka ES fondi ir ļāvuši uzlabot Latvijas reģionu infrastruktūru, īpaši izceļot pilsētu labiekārtošanu un ceļu uzlabošanu. Daudzi pieminēja iespējas, ko paver ES finansējums: studentu apmaiņu, zinātnes programmas, sabiedrisko organizāciju projektus, iespējas iesaistīties mūžizglītībā.
2. **Brīva cilvēku pārvietošanās.** Visās reģionālajās diskusijās dalībnieku skatījums uz brīvu cilvēku pārvietošanos ES tika uztverts divējādi – no vienas puses, kā problēma (kas ved pie lauku tukšošanās), no otras puses, kā iespēja. Gandrīz visi diskusiju dalībnieki bija viesojušies citās ES dalībvalstīs, daži bija strādājuši ārzemēs. Bieži diskusijās pausts viedoklis: prieks par to, ka vairs nav jāmaina nauda, ceļojot uz daudzām citām ES valstīm.
3. **Drošība.** Vairāku diskusiju dalībnieki pieminēja lielāku drošības sajūtu kā ieguvumu pēc Latvijas iestāšanās ES – lielākoties ar to tika saprasta drošība no iespējama Krievijas iebrukuma.

Latvijas iedzīvotāju uztvere bija vienlaicīgi gan līdzīga, gan atšķirīga no citām valstīm. Visās projekta dalībvalstīs pārvietošanās brīvības tika pieminētas kā galvenais ieguvums dalībai ES, taču jauno ES dalībvalstu (Bulgārija, Latvija, Slovākija, Ungārija) iedzīvotāji to uzlūkoja gandrīz tikai kontekstā ar personisko izdevīgumu, kamēr Austrijas un Vācijas iedzīvotāji uzsvēra arī to, ka pārvietošanās brīvība ir ļoti svarīgs princips, kas jāaizstāv pret apdraudējumiem. Jaunās ES dalībvalstis ievērojami biežāk akcentēja ES struktūrfondu nozīmi šo valstu attīstīšanā.

2. Latvijas reģionu iedzīvotāju skatījums par ES problēmām.

Fokusgrupu vadītāji lūdza fokusgrupu dalībniekus gan pieminēt, gan arī izvērsti izskaidrot savas bažas par Eiropas Savienību. Fokusgrupās izkristalizējās 3 galvenās bažas, kas caurvija visas fokusgrupas:

1. **Latvijas lauku iztukšošanās problēma.** Visās fokusgrupās, kas tika organizētas Latvijas reģionos, galvenās dalībnieku rūpes bija viņu pilsētu un Latvijas lauku tukšošanās, iedzīvotājiem pārceļoties uz dzīvi ārzemēs. Daži dalībnieki paši bija bijuši viesstrādnieki citās ES valstīs, - gandrīz katrs pazina kādu, kas pēdējos gados ir aizbraucis no Latvijas. Dalībnieku viedoklis par to, kas šajā problēmā vainojams, dalījās: reti kurš vainoja ES institūcijas – atbildība vairāk tika uzlikta Latvijas valdībai, tās nespējai uzbūvēt pievilcīgu ekonomiku. Gadījumā, ja fokusgrupas dalībnieks tomēr saskatīja arī ES kopējo vainu, tad kā galvenie iemesli tika piesaukti šādi argumenti: 1) ES pieļāva, ka Latvija iestājas vēl pirms tās ekonomika kļuva

konkurētspējīga ar citām ES valstīm, 2) ES neļauj Latvijai vairāk aizstāvēt savu tirgu, 3) ES dāsnāk subsidē lauksaimniekus citās ES dalībvalstīs. Fokusgrupu dalībnieki dalījās ar ļoti emocionāliem stāstiem par cilvēkiem, kas ir aizbraukuši uz ārzemēm (sašķeltas ģimenes, neaprūpēti vecāki, augstprātīga attieksme pret palicējiem u.tml.).

2. **Priekšstats, ka Latvija pārāk apzinīgi pilda ES likumus/rekomendācijas.** Visu fokusgrupu dalībnieki kā problēmu minēja to, ka Latvija pēc iestāšanās ES ir ieviesusi daudzas neobligātas birokrātiskās procedūras. Dalībnieki spēja nosaukt dažus gadījumus, kad prasības uzņēmējiem Latvijā ir augstākas nekā kādās citās ES valstīs. Kopējais fokusgrupu dalībnieku priekšstats: Latvijas ierēdņi un politiķi pārāk stingri ievieš un kontrolē ES rekomendāciju izpildi. Dalībnieki atzina, ka viņiem pašiem ir sarežģīti pārliecināties, vai tas tā tiešām ir - reti kurš jutās drošs savās zināšanās par to, kādu regulējumu kā obligātu prasa ES, un cik liela ir Latvijas institūciju rīcības brīvība.
3. **Migrācija/bēgļi.** Visās fokusgrupās dalībnieki pieminēja migrācijas un bēgļu tēmu, taču dažādās diskusijās atšķirās šīs tēmas prominence. Migrācijas tēma parasti bija pirmā atbildes versija brīdī, kad dalībnieki tika lūgti nosaukt ES galveno izaicinājumu, taču dalībnieki vēlāk reti kad paši pie migrācijas/bēgļu atgriezās.

Diskusiju vadītājiem bija īpaši jālūdz dalībnieki šo tēmu atcerēties un to izvērst: tas liecina, ka savā ikdienā reģionu cilvēki reti kad domā par migrācijas jautājumiem. Tomēr brīžos, kad dalībnieki tika lūgti paust savu viedokli par migrācijas un bēgļu jautājumiem, diskusijas parasti aizsvilās. Daudzi dalībnieki atzina, ka izjūt bailes no migrantiem un bēgļiem – tālāk iedziļinoties, izrādījās, ka bailes ir no divām migrantu grupām: 1) musulmaņiem – dalībnieki Latvijas laukos šīs reliģijas pārstāvjus asociē ar terorismu un sieviešu tiesību ierobežojumiem, 2) migrantiem, kas vizuāli ļoti atšķiras no “vidējā latvieša” – fokusgrupu dalībniekiem bija priekšstats, ka šādi cilvēki Latvijas sabiedrībā neieintegrēsies. Visās fokusgrupās dalībnieki pieminēja to, ka Latvija neesot migrantiem pievilcīga – iespējams, tas arī ir iemesls, kādēļ migrācijas jautājumi Latvijas iedzīvotājiem ikdienā nav aktuāli.

Papildus šīm trim galvenajām ar ES saistītajām problēmām, vairāk nekā vienā fokusgrupā tika pieminētas arī šādas problēmas:

- Nevienlīdzīgie dzīves apstākļi dažādās ES dalībvalstīs.
- Sajūta, ka Latvija ir zaudējusi pārāk daudz no savas neatkarības, iestājoties ES.
- ES institūciju birokrātiskums.
- Pārlielus liela Latvijas atkarība no ES fondiem, kas var kļūt par problēmu, kad ES finansējumu Latvijai vairs tik lielā apmērā nepiešķirs.
- ES sliktās attiecības ar Krieviju, kas traucē pierobežā dzīvojošajiem cilvēkiem.

Kopumā Latvijas iedzīvotāju pieminētās ES funkcionēšanas problēmas atšķirās no citu valstu iedzīvotāju piesauktajām. Vācijas un Austrijas iedzīvotājiem ir priekšstats, ka no dalības ES visvairāk iegūst turīgākie sabiedrības slāņi un lielais bizness, kamēr pārējie iedzīvotāji no dalības ES cieš. Slovēnijā, Ungārijā un Bulgārijā cilvēki ir nobažījušies par korupciju ES struktūrfondu izmantošanā. Tāpat šajās valstīs galvaspilsētas no iestāšanās ES bija ieguvušas daudz vairāk nekā lauku reģioni.

Visu valstu diskusijās kā problēma tika pieminēta migrācijas un bēgļu krīze – visām jaunajām ES dalībvalstīm raksturīga duāla attieksme pret migrāciju: uzskatot, ka tas ir normāli, ka pašmāju cilvēki migrē (brauc strādāt) uz citām ES valstīm, kamēr nav vēlams, lai uz Eiropu brauc cilvēki no valstīm, kas nav Eiropas Savienībā.

Jaunajās ES dalībvalstīs liela problēma joprojām ir zemākais dzīves ilgums nekā Rietumeiropā, kā arī dažu valstu pilsoņi bija pievērsuši uzmanību tam, ka dažādās ES valstīs atšķiras pārtikas kvalitāte. Līdzīgi kā Latvijas lauksaimnieki pārmet ES nevienlīdzīgos atbalsta noteikumus, šādi pārmetumi skan arī no Slovākijas, Ungārijas un Bulgārijas pilsoņiem.

Savukārt Vācijas un Austrijas pilsoņi nav mierā, ka dažas jaunās ES dalībvalstis neievēro ES kopējos principus – neuzskata demokrātiju un cilvēktiesības par vērtību – kā arī nav palīdzējušas risināt bēgļu krīzi.

3. Latvijas iedzīvotāju eiropiskuma izjūta.

Fokusgrupu sarunās atklājās vairākas interesantas ES uztveres tendences, kuras būtu pelnījušas padziļinātāku izpēti. No tām svarīgākās bija šādas:

1. **Sajūta, ka ES ir kāda morāla autoritāte ārpus Latvijas.** Vairāki fokusgrupu dalībnieki kontrastēja Latviju ar “Eiropu”. Kad viņi tika lūgti precizēt, kur atrodas “Eiropa” vai “Eiropas Savienība”, biežāk pieminētās valstis bija Francija un Vācija. Šajā mentālajā kartē Latvija tiek vai nu ievietota ārpus “Eiropas” vai atrodas ES perifērijā. Skatījums uz ES lielākoties bija idealizēts, daži dalībnieki pat uzstāja, ka ES būtu “jāmāca Latvija” un “jāuzrauga, vai Latvijas varas iestādes rūpējas par veciem ļaudīm”. Kad diskusijas vadītājs taujāja par šādas uzticēšanās ES iemesliem, tad biežākās atbildes bija par to, ka augsti ekonomiski attīstītām vai demokrātiskākām valstīm var vairāk uzticēties. Kā morālās autoritātes tika piesauktas sabiedrības, kuras ģeogrāfiski atrodas uz ziemeļiem vai rietumiem no Latvijas; šāda morālās autoritātes efekta nav, ja dalībniekiem tiek uzdoti jautājumi par uzticēšanos tādām valstīm kā Polija, Slovākija, Ungārija, Rumānija.

Fokusgrupās tika novērota identiska tendence tai, ko uzrāda sabiedriskās domas aptaujas – Latvijas iedzīvotāji ES institūcijām uzticas vairāk nekā Latvijas institūcijām.

2. **Dziļa skepse par savām/Latvijas spējām ietekmēt ES lēmumus.** Visās fokusgrupās atklājās dziļa dalībnieku skepse gan par savām, gan par Latvijas pārstāvju spējām ietekmēt ES lēmumu pieņemšanu. Vispārējais priekšstats: ES lēmumu pieņemšanās dominē lielās un bagātās valstis, kamēr Latvijas pārstāvji ir pārāk vāji un paklausīgi. Vairāki diskusiju dalībnieki vilka paralēles ar Latvijas pārstāvju uzvedību PSRS varas iestādēs.

Diskusiju dalībnieki bija skeptiski arī par Latvijas pārstāvjiem Eiropas Parlamentā – lai gan kolektīvi fokusgrupas spēja identificēt gandrīz visus deputātus, salīdzinoši reti dalībnieki varēja arī identificēt konkrētus jautājumus, ar kuriem deputāti strādā. Pieminot Eiropas Parlamenta deputātus, gandrīz visās fokusgrupās kā pirmais dalībnieku novērojums izskanēja deputātu lielā atalgojuma jautājums.

3. **Šaubas par savu izpratni par ES funkcionēšanu, jautājumiem.** Fokusgrupu dalībnieki apšaubīja paši savu izpratni par ES – vispārējā sajūta bija tāda, ka ES ir kā aisbergs, kur Latvijas iedzīvotājiem ir saskatāma tikai tā virsotne. Sevišķi problemātiska pašiem fokusgrupas dalībniekiem šķita viņu spēja nošķirt ES institūcijām no Latvijas institūcijām. Vienlaikus, kad fokusgrupa tika lūgta identificēt svarīgākos ES nākotnes izaicinājumus, visas fokusgrupas šo uzdevumu viegli izpildīja. Daudz sarežģītāk Latvijas iedzīvotājiem bija identificēt ES institūciju vadītājus. Dažu fokusgrupu dalībnieki pieminēja ar ES saistītas sazvērestības teorijas.

Divi svarīgi ar ES saistīti pārpratumi, kas izrādījās raksturīgi vairāku fokusgrupu dalībniekiem: 1) Norvēģijas un Šveices statuss iepretī ES – reti kurš fokusgrupas dalībnieks bija dzirdējis par to, ka arī šīs valstis pilda ES prasības un maksā par ES politiku īstenošanu, 2) priekšstats, ka ES ir daudz nozīmīgāka un turīgāka organizācija nekā 1% no IKP.

Gandrīz visi fokusgrupu dalībnieki atzina, ka ikdienā neseko līdzī ES jautājumiem, bet vienlaikus viņu domas dalījās, vai pašreizējais informācijas apjoms dažādos medijos par ES ir vai nav pietiekams.

4. **Vēlme/spēja iesaistīties ES līmeņa diskusijās – diezgan zema.** Lai pārbaudītu, cik liela varētu būt Latvijas iedzīvotāju interese par ES līmeņa diskusijām un spēja tajās iesaistīties, 4 fokusgrupu dalībniekiem tika rādīti fragmenti no Eiropas Komisijas prezidenta Žana Kloda Junkera uzrunas Eiropas Parlamentam (kurā viņš iezīmēja ES nākotnes scenārijus). Dalībnieku reakcijas liecināja par šādām problēmām: 1) tulkojums kā problēma – gan tulkojuma kvalitātes, gan klausītāju motivācijas ziņā, 2) problēma saprast Eiropai veltīto runu patieso jēgu – uz ko attiecas dažādi runā ietverti mājieni, 3) zems runātāja enerģijas līmenis. Runas teksta versiju fokusgrupu dalībnieki uztvēra labāk, taču arī tās saturu spēja atstāstīt tikai vispārējā līmenī. Līdzīga problēma bija arī ar citu Eiropas Parlamenta politisko grupu pārstāvju replikām uz Junkera runu. Veiksmīgākais risinājums tika atrasts 5.fokusgrupā – sākt ar fokusgrupu dalībnieku iepazīstināšanu ar galvenajiem ES lēmumu pieņēmējiem, tai skaitā video parādot Latvijas pārstāvjus Eiropas Parlamentā, kā arī ar nelielu ievadu ES šobrīd svarīgākajos jautājumos, politiskajās cīņās, kā arī ar gaidāmo runu saistītajās intrigās. Pēc šāda ievada vairāki dalībnieki pauda vēlmi noskatīties visu runu.

Pieskaroties jautājumam par ES nākotni, vispārējā līmenī un spontāni fokusgrupu dalībnieki pauda viedokli, ka vairāk jautājumu nākotnē būtu jārisina kopīgi, ES līmenī. Vienlaikus, kad dalībniekiem ES nākotnes izaicinājumus pasniedza caur “nacionālais līmenis iepretī ES līmenis” prizmu, dalībniekiem daudz grūtāk bija izvēlēties, vai kāds no jautājumiem ir jārisina kopīgi vai jāatstāj dalībvalstu ziņā.

4. Kā mazināt eiroapātiju? Ieteikumi pēc Latvijas fokusgrupām.

Papildus 5 fokusgrupām Providus organizēja arī 3 prāta vētras/diskusijas, lai apspriestu fokusgrupus novērojumus un izstrādātu ieteikumus eiroskepses vai Latvijas kontekstā – eiroapātijas - mazināšanai.

Svarīgākie secinājumi un ieteikumi ir šādi:

1. Reti kurš fokusgrupu dalībnieks ikdienā apmeklēja specializētas ES tēmām veltītas mājaslapas un lasīja ES tēmām veltītus bukletus, taču visi ikdienā patērēja Latvijas lielākos medijus (interneta portāli, televīzija, radio). ES tēmām veltītas informācijas daudzums šajos medijos ir pietiekams tam, lai auditorijai izveidotos vispārējs priekšstats par ES nākotnes izaicinājumiem un Latvijas pārstāvjiem Eiropas Parlamentā, taču tas ir nepietiekams tam, lai Latvijas iedzīvotāji justos droši par to, ka viņi izprot ES funkcionēšanu un Latvijas vietu Eiropas Savienībā. Eiropas Savienības jautājumi parasti ir nodalīti no nacionālā līmeņa aktualitātēm – līdz ar to Latvijas iedzīvotāju apziņā izveidojas mākslīgs duālisms: “šeit, Latvijā”, un “tur, Eiropā”, abām šīm dimensijām reti kad pārklājas. Šo duālismu būs iespējams pārvarēt tikai tad, ja Latvijas viedokļu līderi, it sevišķi mediju redaktori un žurnālisti, kā arī politiķi, paši spēs izprast Eiropas dimensiju šķietami vietēja vai Latvijas mēroga diskusijās, kā arī pēc tam par šo saistību caur rakstiem vai sižetiem pastāstīt auditorijai. Spēju saskatīt saistību starp Latvijas un ES aktualitātēm būtu mērķtiecīgi jāattīsta caur mācībām žurnālistiem un pieredzes apmaiņām.
2. Fokusgrupās vairākas reizes tika novērota situācija, kad dalībnieki, kuriem sākotnēji bija krasi atšķirīgi viedokļi kādā no jautājumiem, diskusiju un pieredzes apmaiņu ceļā vai nu atrada kopsaucējus, vai mīkstināja savu sākotnējo pozīciju. Šādi notika, dalībniekiem sākot diskusiju par to, vai būtu jāierobežo iespējas izbraukt no Latvijas, par to, vai tiešām nav nekādu veidu, kā Latvijas iedzīvotājiem ietekmēt ES pieņemtos lēmumus, vai Latvijas iedzīvotāji ir rasisti. Šķiet, ka šāda spontāna viedokļu apmaiņa drošā vidē ar skaidriem konstruktīvas sarunas nosacījumiem, kur dalībniekiem netiek pārmesti viņu viedokļi un kur dalībnieki tiek mudināti dalīties paši ar savu pieredzi, ved pie savstarpējas mācīšanās un lielākas savstarpējās iecietības. Tādēļ ES problemātiskus jautājumus, par kuriem diskutējot cilvēki mēdz iekarst, vislabāk ir runāt šādos formātos - kur sarunas vadītāji paši neieņem konkrētu pozīciju, bet ļauj cilvēkiem atklāt savas patiesās domas, kā arī apmainīties ar personīgo pieredzi.
3. Fokusgrupu kopējā norise rādīja, ka Latvijas iedzīvotājiem ir zems savas ES-kompetences pašnovērtējums. Šo pašnovērtējumu nav iespējams mainīt Latvijas iedzīvotājiem piedāvājot aizvien plašāku vispārējo informāciju par ES funkcionēšanu – svarīgi, lai vajadzīgā informācija līdz cilvēkam nonāk tieši tajā brīdī, kad tā ir nepieciešama kāda jautājuma labākai izprašanai. Tas nozīmē, ka visiem ar ES saistītiem pasākumiem, kuros būtu vēlama plaša sabiedrības pārstāvība (vai arī plaša auditorija mediju saturam par ES tēmām), būtu jāiebūvē sākotnējās izglītošanas

elements, kur dalībniekiem/auditorijai tiek izklāstīta jautājumu būtība un aprakstīti galvenie ES spēlētāji. Kontekstinformācijai ir jābūt ievērojami plašākai nekā nacionālā līmeņa ziņās – savādāk ES aktualitātes arī turpmāk plašākai sabiedrībai nebūs uztveramas un/vai interesantas.

4. Vēl viena metode, kas fokusgrupās veda pie eiroapātijas pārvarēšanas un viedokļu saskaņošanas: kopējas prāta vētras – meklējot risinājumu kādai dalībniekiem tobrīd svarīgai tēmai. Piemēram, šādas prāta vētras divās fokusgrupās notika par to, vai un kādos apstākļos migrantu piesaiste var būt risinājums Latvijas lauku tukšošanās problēmai, kā arī par to, vai Latvijas pārstāvjiem vienmēr ir jāliek Latvijas intereses pirmajā vietā, pat ja no tā ciestu Eiropas Savienības kopējās intereses. Prāta vētra kā formāts noskaņo tā dalībniekus uz dziļāku problēmas izpratni, konstruktīvu risinājumu meklēšanu un gatavību ieklausīties arī citu dalībnieku viedokļos – tādēļ tā kā metode ir īpaši vēlama sevišķi sāpīgu jautājumu risināšanai.
5. Divas noslēguma diskusijas tika organizētas ar Latvijas skolotājiem. Viņu ieteikums eiroskapes un eiroapātijas mazināšanai: mazāku akcentu likt uz skolēnu vispārēju informēšanu par ES vēsturi un faktiem, un vairāk radīt ar ES saistītas pieredzes – Erasmus+ projektus, ārzemju brīvprātīgo strādāšanu Latvijas skolās, skolēnu apmaiņu. Vēl viens ieteikums: censties ar ES saistīto izglītības saturu strādāt nevis atsevišķu nodarbību veidā, bet ieintegrēt visdažādākajos mācību priekšmetos, tai skaitā matemātikas teksta uzdevumos.

Sešu valstu kopprojekta kopējie secinājumi un rekomendācijas, kas jau ir izrunāti ar ES institūcijām, ir apkopoti [atsevišķā dokumentā](#). No tiem svarīgākās rekomendācijas ir šādas: 1) labākas ES jautājumu mācības žurnālistiem, 2) konkrētu reģionu problēmām piemēroti informācijas apkopojumi (*info packages*), kas ļauj saprast, kādā veidā reģiona problēmas risina ES un kāds ir reģionam pieejamais ES atbalsta apjoms, 3) plašākas ERASMUS pieredzes apmaiņas programmas ne tikai studentiem, bet arī citām profesijām, 4) mazu ES grantu programmas vietējām kopienām.

5. Tehniskā informācija par Latvijas fokusgrupām/diskusijām.

NORISES VIETA	FORMĀTS	DISKUSIJU DATUMS	DALĪBNIKI
KULDĪGA	Fokusgrupa	27.09.2017	12
TALSI	Fokusgrupa	28.08.2017	15
PREIĻI	Fokusgrupa/diskusija	4.10.2017	41
LĪVĀNI	Fokusgrupa	9.10.2017	17
UNGURPILS	Fokusgrupa	11.10.2017	10
RĪGA	Prāta vētra ar ES informatoriem	26.10.2017	16
RĪGA	Diskusija ar skolotājiem no dažādiem Latvijas reģioniem	5.12.2017	19
ALŪKSNE	Diskusija ar skolotājiem no tuvākajiem novadiem	8.12.2017	22

Apkopojuma publiskošanas datums: 2018.gada 14.februāris